

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1735

Vragen van het lid **Van Veldhoven** (D66) aan de Minister van Economische Zaken over *het bericht dat er een enorm gaslek is in de Verenigde Staten* (ingezonden 12 januari 2016).

Antwoord van Minister **Kamp** (Economische Zaken) (ontvangen 2 maart 2016). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2015–2016, nr. 1269.

Vraag 1

Kent u het bericht «Er is een enorm gaslek en niemand kan het (nog) dichten»?¹ Zo ja, wat is hierover uw mening?

Antwoord 1

Ja. Ik ben op de hoogte van de ernstige lekkage uit een gasput in het gasopslagveld Aliso Canyon nabij Porter Ranch, Los Angeles in de staat California van de Verenigde Staten van Amerika (VS)². Op 18 februari 2016 werd door de staat California bekend gemaakt dat de gasput is afgesloten en de lekkage is gestopt³.

Vraag 2

Is een dergelijke situatie, waarbij gas voor langere periode uit een opslagservoir lekt, of op een andere manier uit een opslagplaats lekt, ook in Nederland mogelijk? Zo ja, waarom is dit het geval?

Antwoord 2

Uit de berichtgeving heb ik begrepen dat men vermoedt dat het lek is ontstaan door slechte cementatie van de verbuizing van de gasput. Tevens wordt gemeld dat er geen ondergrondse afsluiter in de lekkende put is geïnstalleerd. Dergelijke afsluiters kunnen het ongecontroleerd ontsnappen van het gas uit de put voorkomen. In de berichtgeving is ook genoemd dat de kwaliteit van het onderhoud mogelijk niet voldoende was en dat de desbetreffende installatie enigszins gedateerd is.

¹ NOS, 30 december 2015. <http://nos.nl/op3/artikel/2077949-er-is-een-enorm-gaslek-en-niemand-kan-het-nog-dichten.html>

² <http://www.dailynews.com/general-news/20151219/two-months-in-porter-ranch-gas-leak-compared-to-bp-gulf-oil-spill>

³ <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-porter-ranch-gas-leak-permanently-capped-20160218-story.html>

Indien berichtgeving juist blijkt te zijn, is deze situatie niet vergelijkbaar met Nederland. In Nederland dient bijvoorbeeld een dergelijke put met een ondergrondse afsluiter te worden uitgerust. Ook schrijft het Mijnbouwbesluit andere eisen voor ten aanzien van de cementering.

De oorzaak van de gaslekage wordt op dit moment nog onderzocht. Zodra het onderzoek naar de oorzaak en remedie van de lekkage beschikbaar komt, zal Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) de relevantie daarvan voor de Nederlandse situatie onderzoeken.

Vraag 3

Is Nederland voorbereid op een eventuele gaslekage? Welke protocollen bestaan er en met welke scenario's wordt rekening gehouden?

Antwoord 3

Uitgaande van de huidige berichtgeving wordt door SodM ingeschat dat het onwaarschijnlijk is dat een soortgelijke situatie naar aanleiding van een vergelijkbare oorzaak zich in Nederland voor zal doen. In het kader van risicobeheersing wordt echter wel rekening gehouden met dergelijke lekkages. Ieder bedrijf dat gas opslaat of gas of olie produceert moet over een actueel bestrijdingsplan beschikken. In het bestrijdingsplan is, indien relevant voor de desbetreffende installatie, een zogenaamd «blow out» scenario opgenomen. In het kader van crisisbeheersing worden dergelijke calamiteiten ook door deze bedrijven geoefend.

In grote lijnen zijn er twee protocollen die men kan toepassen om een dergelijke lekkage te stoppen. Men zal eerst proberen om de put aan de oppervlakte te dichten door een afsluiter te plaatsen op de mond van de put. Indien dit niet lukt, of de lekkage niet stopt dan zal men de put ondergronds proberen af te dichten door een zware vloeistof en cement via een nieuwe geboorde put, een zogenaamde «relief well», in de lekkende put te pompen. In Nederland vindt de coördinatie met betrekking tot de beheersing van een calamiteit plaats door de Veiligheidsregio. De coördinatie op zee wordt uitgevoerd door de Kustwacht. De branchevereniging van de in Nederland olie en gas producerende bedrijven, NOGEPa, heeft met zuster brancheverenigingen in het buitenland overeenkomsten afgesloten over de onderlinge hulpverlening in geval van calamiteiten. In deze overeenkomsten heeft men afgesproken dat men elkaar helpt door het beschikbaar stellen van materieel zoals boorinstallaties, brandbestrijdingsmaterieel en kennis. NOGEPa en haar leden organiseren om het jaar per toerbeurt een grote gezamenlijke oefening zodat men leert van elkaars bedrijfsspecifieke procedures. Bij dergelijke grootschalige oefeningen zijn ook SodM, het Ministerie van Economische Zaken, en indien van toepassing de Kustwacht en de Veiligheidsregio betrokken.

Vraag 4

Voldoet de bestaande gasinfrastructuur nog aan wet- en regelgeving? Hoe wordt dit gecontroleerd?

Antwoord 4

De exploratie, het winnen en het ondergronds opslaan van gas is gereguleerd in het stelsel van de Mijnbouwwet. De daartoe behorende gasinfrastructuur staat onder toezicht van SodM.

SodM houdt toezicht op de naleving van wettelijke regelingen die van toepassing zijn op het opsporen, winnen, opslaan en transporteren van delfstoffen. Het toezicht vindt plaats via reguliere en onaangekondigde inspecties op zowel detail- als systeemniveau. De toezichthouder richt zich hierbij op de aspecten veiligheid, gezondheid, milieu, doelmatige winning en bodembewegingen.

SodM publiceert iedere vijf jaar een strategie- en beleidsdocument dat ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de opdracht gevende Ministeries (Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid). SodM heeft het document «Strategie & Programma 2012 – 2016» op haar website gepubliceerd, zie www.sodm.nl/publicaties/strategie-programma. Dit document is ook op 19 juni 2012 naar de Tweede Kamer gestuurd als bijlage bij Kamerstuk 32 849, nr. 18.

Vraag 5

Hoe wordt het onderhoud van gasopslagen in Nederland geregeld?

Antwoord 5

Het onderhoud van gasopslagen is net als het onderhoud op gaswinninglocaties geregeld via de Mijnbouwwet en de Arbeidsomstandighedenwet. Op grond van artikel 2.42, onder lid e) van het Arbobesluit dienen mijnondernemingen te beschikken over bijvoorbeeld een onderhoudsmanagementsysteem als onderdeel van het veiligheids- en gezondheidszorgsysteem.

Vraag 6

Is er zicht en controle op dit onderhoud? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wie doet dit en hoe vaak wordt dit gedaan? Op welke wijze wordt gecontroleerd? Komt de inspectie ter plaatse of gaat het om een schriftelijke controle?

Antwoord 6

SodM is belast met het toezicht op de naleving van de Mijnbouwwet en de relevante delen van de Arbowet waar het beheer van het onderhoud in het veiligheids- en gezondheidszorgsysteem is ondergebracht. De controle op het onderhoud vindt plaats via inspecties op zowel detail- als systeemniveau op locatie. Daarnaast vallen de ondergrondse gasopslagen ook onder het regime van het Besluit risico zware ongevallen 2015 (BRZO). In het kader van het BRZO worden eveneens inspecties op detail- als systeemniveau uitgevoerd, door inspecteurs van SodM en vertegenwoordigers van de Veiligheidsregio's en de waterkwaliteitsbeheerders. SodM verzorgt de coördinatie van deze inspecties.

Vraag 7

Het dichten van het lek is in de VS erg lastig; hoe lastig zou het in Nederland zijn om een dergelijke lekkage te dichten? Zijn hier protocollen voor?

Antwoord 7

De huidige internationale protocollen zijn actueel en ook in Nederland goed toepasbaar. In de beantwoording op vraag 3 heb ik aangegeven welke methoden beschikbaar zijn voor het dichten van dergelijke lekkages. Het boren van een zogenaamde «relief well» duurt afhankelijk van de specifieke omstandigheden doorgaans twee tot drie maanden. Zoals aangegeven in de beantwoording van vraag 2 zal SodM zodra het onderzoek naar de oorzaak en remedie van de lekkage beschikbaar komt de relevantie daarvan voor de Nederlandse situatie onderzoeken.

Vraag 8

Hoe oud zijn de gasopslaglocaties in Nederland, aangezien de lekkage in de gasopslag waarschijnlijk te wijten is aan oude infrastructuur?⁴ Welke risico's zijn er verbonden aan de oudere infrastructuur?

Antwoord 8

De oorzaak van de gaslekkage in Aliso Canyon wordt op dit moment onderzocht. In de berichtgeving worden op dit moment drie mogelijke oorzaken genoemd: slechte cementatie van de verbuizing, het ontbreken van een ondergrondse veiligheidsklep, en de ouderdom van de installatie. Het feit dat een installatie wat ouder is impliceert niet automatisch dat deze installatie een groter risico kent. Zoals eerder aangegeven worden er in Nederlands strengere eisen gesteld aan de cementatie van de verbuizing en de verplichte installatie van een ondergrondse afsluiter. Ondeugdelijke constructie van putten en achterstallig onderhoud kunnen risico's voor zowel een oude als een recente gasput inhouden. De Nederlandse wet- en regelgeving is gericht op het voorkomen van schade voor mens en milieu via een deugdelijke constructie, duurzaam onderhoud, monitoring en mogelijkheid tot het ondergronds automatisch afsluiten van de put. De volgende ondergrondse gasopslagen zijn in Nederland operationeel en voldoen aan de wettelijke vereisten:

⁴ <http://www.dailynews.com/general-news/20151219/two-months-in-porter-ranch-gas-leak-compared-to-bp-gulf-oil-spill>

- Grijskerk en Norg. De aardgasopslagen bij Grijskerk (gasveld Grijskerk) en Langelo (gasveld Norg) zijn gebouwd in 1997. De meeste putten zijn geboord in de jaren negentig van de vorige eeuw, de oudste put dateert uit 1977. In de periode 2004–2014 zijn voor de uitbreiding van de capaciteit van Grijskerk en Norg nieuwe putten geboord. De gasopslag Grijskerk heeft tien gasputten en gasopslag Norg heeft er negen.
- Piekgasinstallatie Alkmaar. De Piekgasinstallatie in Alkmaar kan gedurende een korte tijd gas te leveren om aan een tijdelijke sterk verhoogde vraag te kunnen voldoen. De Piekgasinstallatie is operationeel sinds 1997. De negen operationele gasputten zijn in de periode 1996–2000 aangelegd.
- Zuidwending. In 2011 heeft Gasunie de gasopslag in Zuidwending in bedrijf genomen. Het gas wordt in vijf zoutcavernes opgeslagen. De 10 gasputten van de gasopslag Zuidwending zijn gerealiseerd in de periode 2007–2010.
- Gasopslag Bergermeer. In de periode 2012–2015 is de gasopslag Bergermeer gerealiseerd in een leeg gasveld bij Alkmaar. Voor de gasinjectie en gasproductie wordt gebruik gemaakt van 14 nieuwe gasputten die hiervoor in de periode januari 2013- maart 2015 zijn gerealiseerd.

Vraag 9

Wat is het risico op lekkage uit (deels) verlaten olie- en gasputten? Hoe wordt dit in kaart gebracht? Wie houdt hier het toezicht op?

Antwoord 9

Het risico op lekkage uit een verlaten olie en gasput in Nederland is moeilijk te kwantificeren, omdat een dergelijke lekkage zich in Nederland nog niet heeft voorgedaan. De Mijnbouwwet stelt stringente eisen voor het verlaten van putten. Ook is de druk in verlaten olie- en gasputten als gevolg van de winning in de regel sterk gedaald, zodat lekkage naar de oppervlakte niet door druk zal worden gedreven, maar op basis van verschil in soortelijk gewicht zou moeten plaats vinden.

SodM is belast met het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving op dit gebied. De gegevens over verlaten putten worden opgenomen in de BasisRegistratie Ondergrond.

Vraag 10

Wat zijn de consequenties voor gezondheid, natuur en milieu in Nederland bij een gaslekkage? Is in Nederland ook risico op grootschalige evacuatie uit het gebied met de lekkage?

Antwoord 10

Zoals gezegd gelden in Nederland strenge eisen voor gasopslagen. Mocht toch een gaslekkage ontstaan in de omvang zoals zich in Aliso Canyon (VS) heeft voorgedaan, zou logischerwijs ook in Nederland nadelige effecten op het milieu en de gezondheid van omwonende kunnen ontstaan. Het zou ook kunnen leiden tot een noodzaak tot evacuatie rondom de locatie van de lekkende put. Een dergelijke beslissing zal door de Veiligheidsregio in overleg met SodM en de betrokken partijen worden genomen.